Despre arta îndrăgostită de om

Dragoș VARGA

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, Departamentul de Studii Romanice
"Lucian Blaga" University of Sibiu, Departament of Romance Studies
Personal e-mail: dragos.varga@ulbsibiu.ro

About Art Enamoured of Man

The present article focuses on Radu Vancu's literary work and activity in the editorial team of *Transilvania*. The last part is dedicated to his most recent book, *Elegy For Human. A Critique of the Poetic Modernity From Pound To Cărtărescu*.

Keywords: Radu Vancu, poetry, „Transilvania", human, modernity.

Paginile de față intenționează ceva mai mult decât o simplă prezentare a unui subiect pe teme strict literare, deși în punctul de pornire așa au fost imaginate. Despre poezia lui Radu Vancu, dar și despre cărțile sale de critică, am scris destul de mult în ultimii șaptesprezece ani, deși, la ritmul în care scrie și traduce Radu Vancu, au fost și câteva despre care nu m-am exprimat decât *en passant*. Auto-ironic, autorul se consideră „grafoman", avem însă a face cu o conștiință a scrisului și o metabolizare a poeziei ca formă de existență asemănătoare cu cea pe care, cu câteva decenii în urmă, într-o epistolă către I. Negoițescu, Radu Stanca o formula atât de sugestiv: „Trebuie să scriu, să scriu, să scriu! Asta este mântuirea!" Astfel încât, fiecare din gesturile sale de zi cu zi, întreaga dinamică a lecturilor, a exegezelor, a ieșirilor sale publice, în calitate de poet, de profesor, de amfitrion de evenimente, coordonator de cenaclu, de publicist, de blogger sunt tot atâtea forme exprimare ale aceluiași *credo* artistic: totul, dar absolut, totul, pentru a căpăta un sens, e, forțând puțin terminologia, poetizabil. L-am admirat construind fascinante poeme din aparent banale biografeme parentale sau conjugale în *Epistole pentru Camelia*, *Sebastian în vis*, *Biographia litteraria* sau în *Cantosuri domestice. 4 a.m*, croșetând, când ludic, când livresc, contururile proriului șeol etilic în *Monstrul fericit* sau hamletizând, emoționant, în dialoguri poematice cutremurătoare, cu tatăl sinucis în *Amintiri pentru tatăl meu* sau în *Frânghia înflorită*. L-am invidiat pentru excelentele volume critice, dedicate lui M. Ivănescu și Mihai Eminescu, în fond, tot niște dialoguri cu acei „paters" literari care revin obsedant în opera sa, și, nu mai puțin, pentru binevenitele traduceri din Ezra Pound și John Berryman.

În spiritul aceluiași *credo*, Radu Vancu a pus din nou Sibiul pe harta poeziei contemporane, coordonând un cenaclu, punând bazele unei reviste pentru tinerii scriitori, *Zona Nouă*, care a dat câteva nume importante ale poeziei tinere actuale, organizând, la Sibiu, un neverosimil Festival Internațional de Poezie, cu poeți de pe patru continente, realizând pagini de poezie pentru reviste precum *Poesis International* și *Timpul*. Istoria imediată, tumultuoasă și contondentă, cu „politicianismele" și „injustițiile" aferente, nu-l abat sub nici o formă, de la idealul poetic asumat. Post-it-urile sale pe facebook sunt și ele niște mici

POE 18 68 S
in Transylvania
FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE DE LA SIBIU
EDIȚIA A IV-A, 21-27 SEPTEMBRIE 2015
ARTIȘTI:
DUMITRU BUDRALA
CLAUDIU FĂLĂMAȘ
DAN PERJOVSCHI
FLORA POP
MARIUS SĂRARU
YOUNG POETRY CAMP:
CRISTINA ALEXANDRESCU
MIHNEA BÂLICI
RALUCA BOANTĂ
CODRUȚA COROCEA
MIRCEA ANDREI FLOREA
LAVINIA NECHIFOR
TIBERIU NEACȘU
ALEXANDRA NEGRU
ILINCA POP
RALUCA RÎMBU
CĂTĂLINA SUDITU
ALEXANDRA TURCU
JURNALIȘTI:
DANIEL SANDRU (Timpul)
CRISTINA FOARFĂ (Bookaholic)
LUIZA VASILIU (Dilema Veche)
ROCK It Rocks!
CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA
poetsintransylvania.com
AUTOHAUS HUBER
ULBS
Mesagerul
TIMPUL
HABITUS
ATRIUM
zile și nopți
Turnul Sfatului
MUZEUL ASTRA

POE 18 68 S
in Transylvania
FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE DE LA SIBIU
EDIȚIA A IV-A, 21-27 SEPTEMBRIE 2015
PAUL BOGAERT (Belgia)
DAN COMAN
MARIUS CONKAN
EFE DUYAN (Turcia)
MAURICE DEVITT (Irlanda)
DOMNICA DRUMEA
ORSOLYA FENYVESI (Ungaria)
ADELA GRECEANU
ANNA HALLBERG (Suedia)
FLORIN IARU
ZIBA KARBASSI (Iran)
CLAUDIU KOMARTIN
RUMEN LEONIDOV (Bulgaria)
NIKOLA MADZIROV (Macedonia)
ȘTEFAN MANASIA
MARIN MĂLAICU-HONDRARI
ROBERT PINSKY (S.U.A.)
SEBASTIAN REICHMANN (România / Franța)
LLOYD SCHWARTZ (S.U.A.)
MARCIN SENDECKI (Polonia)
TARA SKURTU (S.U.A.)
MONI STĂNILĂ (Rep. Moldova)
MATTHEW SWEENEY (Irlanda)
ALEXANDRU VAKULOVSKI (Rep. Moldova)
STEPHEN WATTS (Anglia)
CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA
ROCK It Rocks!
AUTOHAUS HUBER
ULBS
poetsintransylvania.com
Mesagerul
TIMPUL
HABITUS
ATRIUM
zile și nopți
Turnul Sfatului
MUZEUL ASTRA

POE 18 68 S
in Transylvania
POE S
in Transylvania

și iscusite poeme, precum acesta: „La periferia unei Europe tot mai nesigură de ea, tot mai obosită, tot mai auto-hateriță. Inima Europei s-a mutat la periferia ei. Și pompează sângele speranței în venele ei senescente. Într-un fel, imaginea splendidă de mai sus arată Europei că miza protestelor e rămânerea României în Europa - și, de fapt, rămânerea Europei în Europa. Aș fi vrut să fiu un pixel în această imagine emoționantă. Însă, până la urmă, toți cei care am ieșit azi în stradă, în toate orașele României, suntem țesuturi nodale și vascularizate în această splendidă inimă europeană". Radu Vancu este, probabil, în literatura română contemporană, exemplul cel mai edificator al condiției „poetului" ca anticorp (inspirata formulare a lui Ion Mureșan) menit a vindeca corpul social bolnav. Atent la mișcările societății, la pulsiunile istoriei recente, la ieșirile inepte și, deseori, iraționale, ale clasei politice, Radu Vancu își asumă și el, pe urmele lui Amos Oz, regula celor două „pixuri": unul pentru literatura sa, altul pentru textele de reacție social-politică. Dar, adaugă poetul, la finalul unor *Note despre poezia politică* (în revista *Timpul*, „tocmai fiindcă știu că poezia are libertatea de a scrie despre orice, apăr și dreptul ei de a scrie despre politică. Firește, cu toată greața & disperarea aferente". Autorul *României vertebrate* are o reactivitate imediată, lucidă, necesară și, întotdeauna etică, pe varii subiecte socio-politice, dar și literare, de la alegeri, campanii electorale, decizii aiuritoare ale guvernanților, plagiate flagrante, abuzuri ale diriguitorilor politici, dar și culturali etc., de la președinții României, premieri până la președinți ai Institutului Cultural Român sau pe viață alesul președinte al Uniunii Scriitorilor din România. E un polemist rațional, un om al dialogului, al argumentelor susținute decent, fără încrâncenare și, cu deplin respect pentru interlocutor.

Oricât de subiectivă este această introducere, ea e motivată de recenta plecare a lui Radu Vancu din echipa redacțională a revistei *Transilvania*, alături de are a fost în utimii 17 ani de apariție, implicat nu doar în activitatea strict editorială, cât și în toate proiectele culturale importante derulate de și prin revistă. Un mic *memento* este, cred, binevenit: câte 12 numere anul, timp de șaptesprezece ani, numere tematice acoperind mai multe domenii de interes, de la literatură, studii literare, până la istorie, studii culturale, sociologie sau teologie, o repoziționare a revistei în direcția publicațiilor academice, indexarea ei în două prestigioase baze de date internaționale, treisprezece ediții ale Colocviilor Revistei, patru ediții ale unui Festival Internațional de Poezie care a adus, la Sibiu, cu bugete minimaliste, poeți excepționali din cincisprezece țări, nenumărate evenimente literare, întâlniri cu scriitori, prezentări, lansări, în toată țara și numai, plus o implicare intensă în revitalizarea vieții literare din Sibiu. Din multe puncte de vedere, lui i se datorează acest reviriment, și dorinței sale de a recâștiga un public tânăr iubitor, amator, consumator de literatură. În redacția *Transilvaniei* s-a conturat și proiectul Revistei *Zona Nouă,* sub directa lui coordonare, precum și parte din proiectele conexe ale acesteia. Totul, din dragostea lui pentru poezie și, indirect, pentru oameni. Titlul articolului este, de altfel, dat de cuvintele autorului însuși, și sunt, cumva, o mărturisire de credință cu privire la rolul artei sale. În partea finală a *Elegiei pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu*, reafirmând că *Solenoid*-ul cărtărescian îți „redă încrederea în specia noastră îngrozitoare", adaugă: „exact asta face toată arta îndrăgostită de om. În altă artă, eu unul nu mai am încredere". Toate acțiunile sale se îndreaptă, practic, în această direcție. Stilul e omul, iar omul Radu Vancu e același cu poetul: sunt poate două „pixuri", dar conștiința care generează cele două scrisuri este aceeași și are, ca motivație absolută, această încredere nezdruncinată în ipoteza-om, în „invenția numită om" al cărei termen de valabilitate, spune poetul, coincide cu termenul de valabilitate al culturii noastre". Astfel încât, rolul lui Radu Vancu în cadrul acestei redacții, a fost, mai mult decât unul strict editorial sau cultural.

Nu ar fi rău poate să amintim câteva din momentele delicate pe care revista le-a traversat în acești ani, culminând cu pierderea autonomiei, înglobarea ei într-o instituție pentru care publicația pare a fi mai degrabă o piatră de moară, un corp străin, dorința stupidă de a transforma redactorii în disciplinați roboței producând artă și cultură la normă. Groparii emoției artistice din instituțiile culturale osificate, culturnicii de conjunctură, jubilează cu siguranță la gândul că artiștii ar putea fi puși cu botul pe labe. Radu Vancu a semnalat în mai multe rânduri anomaliile unor decizii administrative, a inițiat scrisori deschise de susținere, a avut intervenții în presa locală și națională, în mediul on-line, cu asumarea tuturor consecințelor. Timpul i-a dat și de această dată dreptate. O revistă istorică, cu un puternic impact academic și cultural, nu doar național, a devenit destul de repede o publicație internă a unei instituții care nu pare a-și dori să depășească, ca anvergură, granițele județului. În 2018, se împlinesc 150 de ani de la fondarea *Transilvaniei*. Vreo șaptesprezece, nu lipsiți de strălucire, cu Radu Vancu în redacție. Nu este deloc puțin, astfel încât acest scurt *laudatio* este modul meu de a-i mulțumi pentru tot! Și, un *intro* la ceea ce a intenționat de fapt acest articol, o prezentare a pledoariei lui Radu Vancu pentru „omul filo-uman, cel învins de toate idologiile, victima perfectă a tuturor totalitarismelor, omul hăcuit de texte (...), dar pentru care nicicând ideile nu devin mai importante decât oamenii, pentru care empatia și atenția la celălalt sunt înseși condițiile lui de existență".

Elegie pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu, volumul apărut în 2016 la Editura Humanitas, a fost una dintre cele mai discutate

și analizate cărți ale anului. Este, într-un fel, una dintre puținele cărți teoretice ale generației sale, o carte venită, iată!, din partea unui poet. La fel ca *Aisbergul poeziei moderne* sau *Paradigma poeziei moderne*, volumul lui Radu Vancu radiografiază fenomenul modernității poetice dintr-o perspectivă „îndrăgostită", cum însuși mărturisește, dar excelent documentată și argumentată. Pagini remarcabile despre ipoteza-om, despre criza omului în modernitate, însoțite de prezentarea tipologiilor anti-umanilor și a filo-umanilor, confesivii (John Berryman și Mircea Ivănescu, Alexandru Mușina și Andrei Bodiu), sacralii (M. Ivănescu, Mircea Eliade, Sorin Titel), corporalii (Emil Brumaru, Dylan Thomas), maximaliștii (Ezra Pound, Mircea Cărtărescu), cu incursiuni extrem de interesante în lumea muzicii, a eticii, în teoriile politice și literare, dar și în marile curente de gândire ale modernității. Ca orice poet întors spre critică, volumul este și o pledoarie *pro domo*, continuând, de fapt, un proiect de și de-o viață, după cum deja se întrevedea în anterioarele sale cărți de critică, mai ales în *Poezie și individuație*, unde pornea de la această imposibilitate de a separa eul biografic și eul artistic. O carte întrutotul îndrăgostită, de om în general, de literatură și de poezie în special.

Bibliography:

Vancu, Radu, *Elegie pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu / Elegy For Human. A Critique of the Poetic Modernity From Pound To Cărtărescu*, Humanitas, București, 2016.

Vancu, Radu, *Poezie și individuație / Poetry And Individuation*, Editura Tracus Arte, București, 2014.

Vancu, Radu, *Mircea Ivănescu. Poezia discreției absolute / Mircea Ivănescu. The Poetry Of Absolute Discretion*, Editura ART, București, 2015.

